

Легенда пра святога Пятра Міронавіча

Калі б Пятро Машэраў нарадзіўся на паўтысячы год раней, яго б дакладна кананізавалі. Многія каралі і біскупы ёўрапейскага Сярэднявечча, і не меўшы машэраўскай харызмы, рабіліся святымі. А паколькі першы сакратар Цэнтральнага камітэта Камуністычнай партыі Беларусі ў нейкім сэнсе спалучай уладу свецкую і духоўную, нават у XX стагоддзі не абыходзілася без агіяграфічных гісторый. Вось Машэраў, нібы святы Марцін Турскі, што аддаў плашч жабраку, саступае каня змучанаму партызану; вось ён падбірае настаўніцу з правінцыі, што заблукала ў Мінску, і сваёй машынай яе вязе; вось аддае апошнія боты разведчыкам.. Вось ён гіне загадкавай пакутніцкай смерцю. Успаміны пра кіраўніка БССР сабраў **Андрэй Скурко.**

З гадамі стварыўся вобраз святога Пятра Міронавіча, які трymае ў руках ключы ад беларускага раю. Ці быў Машэраў самым паспяховым і мудрым кіраўніком Савецкай Беларусі — можна спрачацца. Але што быў самым любімым — бяспречна. Яго пахаванне ператварылася ў стыхійную маніфестацыю, якіх Мінск датуль не ведаў: пад халоднымі каstryчніцкімі дажджом людзі стаялі сцяной ад Дома ўрада — і аж да вуліц Чырвонай, Коласа, Каліноўскага, па дарозе картэжу, які везлі аўтазнімі дарогамі, бо праспект быў раскапаны метрабудаўцамі.

Пасля так хавалі толькі Васіля Быкава.

Ні «асцярожны беларус» Мазураў, ні ўлюблёнец савецкага прэм'ера Аляксея Касыгіна Кісялёў, ні жалезны дырэктар Слюнькоў не мелі такой народнай любові. Хоць кожны з іх не быў пазбаўлены рысаў, якія беларускі народ так шанаваў у Машэраве.

Напрыклад, Кірыла Мазураў мог без помні, спакойна праісціся па мінскіх крамах, пацікавіцца цінамі, паслушаць, што народ гаворыць.

Ціхан Кісялёў, настаўнік беларускай мовы паводле першай спецыяльнасці, мог гадзінамі на памяць цытаваць паэзію Коласа і Купалы. А Мікалай Слюнькоў, на якім ляжыць вечнае кляймо бяздзеянасці пасля выбуху на Чарнобыльскай АЭС, аказваеца, мог бушаваць як тыгр, калі з цэнтра загадалі на новы 1986 год адправіць у маскоўскія магазіны 15 тысяч

«Я — сенненскі, з Прыдзвіння»

— казаў ён. Вёска Шыркі, у якой ён нарадзіўся, ляжыць на паўднёвым захад ад Віцебска, у Багушэўскім сельсавете Сенненскага раёна. З Расоншчынай Машэрава звязала даваенная настаўніцтва. Спачатку туды пераехаў старэйшы брат Павел, пасля і самога Пятра размеркавалі ў Расоны пасля Віцебскага пединстytута. Тут ён сустрэў будучую жонку, таксама прысланую па размеркаванні стаматолага Паліну Галанаву. Адсюль сышоў партызаніць у навакольныя лясы — яго штаб месціўся ў вёсцы Роўнае Поле на захад ад Расон.

тое самае рассказвалі пра свайго партыйнага лідара — Уладзіміра Шчарбіцкага.

Адрозніваўся Пятро Міронавіч ад папярэднікаў і найбліжэйшых наступнікаў tym, што быў адзінай сярод іх публічнай фігурай. Гэта было ў яго натуры. Яму падабалася падабацца.

Ма шэр

Дэталі машэраўскай лёгенды адпраўвалі найлепшыя майстры. Версію пра французскую паходжанне яго продкаў — ад напалеонаўскага салдата, што застаяўся ў вёсцы Шыркі пад Віцебскам пасля 1812-га, — падобна, запусціў Уладзімір Караткевіч. Пісьменнік і інструктар ЦК Алесь Петрашкевіч успамінаў, як давялося выцягнуць падпітага Караткевіча ў паездку з Машэравым, выбіраць месца пад будучы музей народнай культуры. І класік нечакана выдаў, што прозвішча Машэраў — ад «ма шэр». Машэраў па-маладому засмяяўся ў адказ.

Каб гэта было праўдай, у французы давялося б запісаць і Машэраў, і Машараў, і нават Масарэнкаў.

Сапраўднае прозвішча Пятра Міронавіча было Машэра. Рускае «-ов» на канцы ён сабе дадаў у другой палове 1930-х, калі эпэрэсовалі бацьку.

Мірон Машэра ўваходзіў у рэвізійную камісію калгаса і не захацеў закрываль вочы на растрату. Яго асудзілі па даносе аднавіяскому ўцаву (цікава, што адзін з даносчыкаў меў прозвішча ►

Бацьку, Мірона Машэру, замучылі ў 1937-м. Пасля гэтага сыны змянілі прозвішча з Машэра на Машэраў

выпраташаных малочынных нарасцяў.
«Ды як я буду людзям у вочы
глядзець! Рэзань не будзем,
у Москву адправіць не будзем!»
крычаў ён. Гэты выпадак, нераказаны
сабкорам «Праўды» ў БССР
Аляксандрам Сімуравым, дарэчы,
прышпісалі Машэраву. А ва Украіне

БЕЛАРУСІІЗІРУАЧЫННЫЙ КІРДАГАВОРАДДУМЕНТ

Пятро Машэраў (у цэнтры) — дэлегат БССР на канферэнцыі Сусветнай федэрэцыі дэмакратычнай моладзі ў Лондане (1945). З той паездкі ён прывёз трох добрыя касцюмы, пашытыя, праўда, у Москве.

► Ляхоўскі – як дзяячоа ў маці Машэрава). У снежні 1937-га бацьку пасадзілі, а праз чатыры месяцы ён памёр – ці замучылі – у лагеры ў Горкаўскай вобласці.

Пасля таго яго сыны Павел і Пятро выправілі сабе новыя дакументы, стаўшы Машэравымі. З гэтым ім мог дапамагчы швагер, супрацоўнік віцебскага НКВД Сямён Урагоў, за якім была замужкам іх сястра Матруна. Біёграфы пішуць, што Матруна дапамагала сям'і бацькоў прадуктамі ў часе калгаснай нішчымніцы, у сям'і Ураговых Пятро жыў, калі вучуўся ў Віцебскім педінстытуце. А іх сын Мікалай Урагоў, старшыня калгаса ў Шклоўскім раёне, у 1990-м быў даверанай асобай Аляксандра Лукашэнкі на выбарах у Вярхоўны Савет БССР.

Паліна Галанава ўспамінала як упершыню пабачыла будучага мужа на танцах і уразілася на інтэлігентнасці. На той час Машэраў быў адным з членаў у Расонах, які настуў калплюш. Інтэлігентнасць пачыналася з сям': бацька Мірон, хоць і прости селянін, абыў пісьменны, і свету набачыў на царскай вайне. Бываючы ў горадзе, на кірмашах, стараўся купляць кнігі. У іх сялянскай хаце, паводле некаторых успамінаў, было нават піяніна. Наколькі добра ім авалодаў Пятро Міронавіч, невядома. Аднапалчане-партызаны і вучні ўспамінали, што ён дакладна ўмееў іграць на гармоніку – ладзіў ім вячоркі. Таксама перад вайной саматужна вучуўся аратарскому майстэрству і.. прафесійна танцаваць. Даčа Наталля ўспамінала, што танга і факстроты яна вывучыла, дзяякуючы бацьку.

Маўчанне Машэрава

Васіль Быкаў успамінаў, як маўчанне Машэрава, які ўстрымаўся, калі бюро ЦК КПБ вырашала лёс Аляксея Карпюка, уратавала гродзенскага пісьменніка-партызана. КГБ спрабаваў павесіць на Карпюка супрацоўніцтва з фашыстамі, раскапаўшы дакументы з часоў яго знаходжання ў нямецкім лагеры. Пасля выявілася, што дакументы падробленыя.

Фота: Архіў Грану

У працоўным кабінцы.

Ці не ўспамінаў Машэраў, слухаючы гэту гісторыю, свой уласны палон?

Пра гэты неапраўданы, са сталінскага пункту гледжання, факт біяграфіі мала хто ведаў, апрош партыйнага аддэла кадраў. У нямецкі палон Машэраў трапіў у жніўні 1941-га. Паводле першай версii, ён пайшоў добраахвотнікам у знішчальны батальён і па дарозе

Машэраў быў добрым выбарам Москвы. Дзякуючы яму беларусы канчаткова сталі ўспрымаць савецкую ўладу як «свяю». Але ў той жа час Машэраў і харызмай, і маральнімі якасцямі настолькі вылучаўся ў лепшы бок на фоне Брэжнёва да іншых крамлёўскіх дзядоў, што людзі сталі задумвацца: а ці не лепш бы мы жылі без Москвы? Так Машэраў, міжволі, стаў адным з фактараў, якія падрыхтавалі краіну да незалежнасці.

на фронт пад Невелем трапіў у акружэнне. Паводле другой – улетку 1941-га Машэраў быў на зборах аж каля прускай мяжы і трапіў у акружэнне, адступаючы адтуль.

Як бы там ні было, Машэраў пробыў у палоне чатыры дні, а пасля ўцёк з эшалона, якім палонных адпраўлялі ў Германію: вылез праз акенца і скокнуў з насыпу. Ніхто з тых, хто ўцякаў з ім, не выжыў.

Яшчэ адзін малавідомы факт: у размовах Машэраў прыгадваў, што ў пачатку вайны месяц прасядзеў у барысаўскай турме. Адтуль яго маглі «выкупіць» сваякі: тады немцы мясцовых жыхароў адпускалі.

Усе гэтыя розначытаниі паказваюць, колькі нечаканых паваротаў могуць хаваць, здавалася б, да канца ясныя афіцыйныя біографіі.

Дубняк

З палону Машэраў уцёк у Расоны, дзе настаўнічаў да вайны і дзе на той час жыла ўся яго сям'я. Выкладаў фізіку ў школе, а пасля разам са старэйшымі класамі і жонкай сышоў у партызаны, узяўшы псевданім Дубняк. Займелі збору, наладзілі контакты з падрыўнікамі, пачалі ваяваць і ўзрываць «жалезку»... Шукаючы іх, немцы скапілі чатырох партызанскіх маці і пасля катавання ў расстралялі. Сярод іх была і маці Машэрава.

Уё жыццё яго мучыла думка, што ён мог забраць маці ў атрад, але не зрабіў гэтага.

Пасля вайны парэшткі партызанскіх матуль раскапалі на ўскрайку расонскага парку і перазахавалі ў брацкай магіле. Дар'ю Пятроўну пазналі па сіней спадніцы ў гарохі. Ні асобнай магілы, ні помніка Машэраў распарадзіўся не рабіць: проста пазначыць яе імя на абеліску, у агульным пераліку.

Машэраў заплакаў

У канцы 1970-х Машэраў перанёс аперацыю па выдаленні ныркі. Алкаголю не ўжываў — нават на вяселлі дачкі абмежаваўся келіхам віна. У апошнія гады жыцця кінуў і курыць. Хоць, паводле ўспамінаў, раней за некалькі гадзін размовы мог выкурыць дваццаць цыгарэт. Курыў Машэраў, згадваў кінарэжысёра Элема Клімаў, добрыя амерыканскія цыгарэты. Машэраў частаваў імі Клімава падчас прагляду фільма «Узыходжанне» паводле аповесці Васіля Быкава «Сотнікаў». Фільм зняла Ларыса Шапіцка, жонка Клімава. Пры канцы паказу Машэраў заплакаў. Не выключана, што дзякуючы яго пратэкцыі лёс карціны, якая мела праблемы з прыёмкай у Дзяржкіно ССР, вырашыўся станоўча.

Бываючы на магіле, Машэраў не мог адварнуцца — так і шоў, развітваючыся, па алеі спінай уперад, тварам да абеліска.

Пасля вайны Машэраў быў у ліку безлічы «уходнікаў», адпраўленых саветызаці Захаднюю Беларусь. У Магадзечанскай вобласці яму давялося займанца не толькі камсамольскімі справамі, але і набіваць антысавецкіх партызанаў па лясах.

Праўда, і самога яго час ад часу прамацуаў на добра націнасьці кіраунік МТБ БССР Даўграпій Цанава. Гэты чорны кардынал БССР настойліва хацеў, каб Машэраў напісаў гісторыю партызанска груху, падкрэсліўшы яго, Цанавы, ролю. І ёсць выпытваў: якія ж супы Машэраў любіць — мясныя ці малочныя? У выкананні Цанавы такое пытанне магло значыць усё што заўгодна.

Партызанскі міф як нацыянальная ідэя

Гэта ў часы Машэрава Беларусь займела мемарыялы ў Хатыні і Брэсцкай крэпасці, Курган Славы

ды імідж «рэспублікі-партызанкі». Партызанская лясы былі кузняй кадраў для паслявайеннай кіроўнай эліты, якія рэдакцыя віленскай «Нашай Нівы» — для «айцоў» БНР і БССР.

Доктар палітычных навук з Каліфорніі Майл Урбан, даследчык савецкіх эліт, адзначаў, што беларускі «партызанскі міф» у нейкай ступені падмяняў сабой нацыянальную свядомасць, бо адкрыта выяўляець палітычны нацыяналізм у СССР было немагчыма. Гэты ж партызанскі міф як бы даваў партызанскім правадырам права ўзначальваць Беларусь пасля вайны.

Падобна Фідель Кастро, прыйшоўшы да ўлады на Кубе, зрабіў сваю барацьбу часткай кубінскага нацыянальнага міфа. Невыпадкова ў 1966-м, калі адносіны СССР з Востравамі свабоды ўскладніліся пасля звяржэння Хрущова, на перамовы ў Гавану выправілі кірауніка беларускіх герильерас Пятра Машэрава. Яны добра паразумеліся, падчас візіту ў СССР у 1972-м Кастро захацеў наведаць ►

«Мы — беларусы...»: Фёдар Сурганаў, Пятро Машэраў, Ціхан Кісялёў і Сяргей Пртыцкі.

► Беларусь ды пабачыць «свайго сябра — партызана Машэрава».

Разам яны наведалі Хатынь і Курган Славы.

Маскоўскі патрон

Але першым лідарам «партизанаў» у беларускай уладзе быў не Машэраў, а яго папярэднік Кірыла Мазураў. Ён як маг супраціўляўся хрушчоўскай «кукурузізацыі», спрабуючы пераканаць Мікіту, што ў Беларусі ад бульбы толку болей. У пытаннях аграрнай палітыкі Мазураў пагаджаўся з Леанідам Брэжневым. І пасля таго, як у 1964-м брэжнеўская група адхіліла ад улады Хрущова, Мазурава перавялі ў Москву на пасаду першага намесніка старшыні Саўміна СССР. На ўстаноўчым пленуме Москва мякка падсоўвала беларусам на вызвалене месца «першага»

Кожны шосты трактар і пяты матацыкл СССР

А таксама кожны 7-ы станок, 12-ы тэлевізар, 10-ы халадзільник, 5-я частка Хімвалокнаў і 10-я — ільніных вырабаў у 1979 годзе выпускалася ў Беларусі.

кандыдатуру Ціхана Кісялёва, але партызаны дружна прагаласавалі за свайго Дубняка.

А Мазураў на доўгія гады стаў патронам Машэрава ў Москве.

Саюз беларускіх партызанаў з брэжнеўцамі аказаўся нядоўгі. Вышэй Мазураў не пайшоў і беларускую фракцыю ў Крамлі павялічыць таксама не змог. А пад канец брэжнеўскай эпохі яго выправілі на пенсію — у 64 гады. Для тагачаснай герантакратычнай сістэмы гэта проста юнацкі век.

Сабкор «Праўды» ў БССР Аляксандр Сімураў тлумачыў канфлікт утылітарна: Мазураў падчас пасяджэння, прысвечанага ўзнагароджанню «дарагога Леаніда Ільіча» чарговай зоркай, уголосі засумніваўся: а ці трэба, ці пойме нас народ? Брэжнеўскі ідэолаг Міхаіл Суслаў «не поняў» такой «палітычнай нізкавокасці» і назаўтра прапанаваў Мазураву скласці заяву «на ўласным жаданні».

«Машэраў гучным, тэатральна паставленым голасам вывяргаў паток пышных слоў»

ФОТО: ЮРГІЙ ВАЧУН

Так Машэраў страціў падтрымку ў Москве. Мазураў быў на пенсіі, яшчэ адзін беларус, рэдактар «Праўды» Міхаіл Зімянін, больш сімпатызаваў Юрію Андропаву, што імкнуўся да ўлады. Дома таксама было няпроста: ад 1980-га мінскі КГБ узнічалі андропаўскі чалавек Балуеў, старшынёй Саўміна стаў чалавек Брэжнева Аксёнаў... Можа, гэтым тлумачылася нервознасць Машэрава ў апошні год жыцця? Ён нават, сведчыла сям'я, паліў якіясыці дакументы.

Дык забілі ці не?

Але ці быў канфлікт з Брэжневым? Пра нацягнутасць адносін нібыта сведчыла тое, што генсек СССР аж чатыры гады не мог даехаць да беларускай сталіцы, каб уручыць Мінску «Зорку» горада-героя. Дый падчас візіту выглядаў не дужа задаволеным. Праўда,

З галоўным сепаратыстам сацыялістычнага лагера, кіраўніком Югаславіі Есіпам Броз Ціта на плошчы Перамогі. 1965 год.

і першае, і другое можа тлумачыцца зазяжнымі хваробамі Брэжнева.

Урбан адзначае супрацьстаянне між «партызанамі» і «кліентамі Брэжнева» ва ўладных калідорах Мінска і Масквы. Але ці выходзіла яно за межы звычайнага імкнення цэнтра кантраляваць, а перыферы — самастойніцаў? І БССР мела тут, бадай, найменшыя сярод усіх савецкіх рэспублік праблемы.

Машэраў не быў заўважаны ў адкрытай апазіцыі генсеку, а ў Мінску падчас урачыстасці ў абрынуў на «дарагога Леаніда Ільіча» такі вадаспад славаслоўя, што прысутным у зале аж няўмка стала. Такі брыдкі падхалімаж Mashэравa адзначаў і былы функцыянер ЦК КПСС Анатоль Чарніеў, які пакінуў вялікі і цікавы ўспаміны. Чарніеў слухаў Пятру Міронавічу на з'ездзе КПСС: «Машэраў гучным, тэатральна паставленым голасам вывяяргаў паток пышных слоў — цалкам беззмястоўны прапагандыстыкі “трэп”».

Ёсць і процілеглая версія. Дачка Mashэравa Наталля згадвала, што Брэжнёў нефармальна называў кіраўніка БССР «Пеця». А адзін з біёграфаў Mashэравa, Валянцін Вялічка, сцвярджае нават, што стары генсек летам 1980-га, падчас сумеснага адпачынку ў Крыме, прапанаваў Пятру Міронавічу пасаду старшыні саюзнага Саўміна, замест Касыгіна, які прасіўся на пенсію. Друкуюцца і мілья

падрабязнасці, як сябравалі іх жонкі: Паліна Mashэравa і Вікторыя Брэжнева былі вязальшчыцы і пры сустэрэчах абменьваліся новымі моднымі ўзорамі.

Можа, такой ужо ідэй і не было, але наўрад ці смерць Mashэравa была спланаванай. Найхутчэй, аварыя на скрыжаванні пад Смалевічамі 4 кастрычніка 1980-га, калі яго «Чайка» ўрэзалася ў грузаўкі з бульбай, быў трагічнай выпадковасцю. Нават адэйты «змовы супраць Mashэравa» прызнавалі: і ражэнце пра выезд «у поле» было спонтаннае, і маршрут вызначаўся ўжо ў дарозе. І ганяў шафёр Mashэравa — па ягоным загадзе — заўсёды на дзікай хуткасці. І машины савецкія не мелі тых сістэм бяспекі для пасажыраў, якія стаяць цяпер не толькі на «Мерседэсах», але і на «Опелях».

Гэтак жа хадзілі легенды пра «забойства» звыштапулярнага першага касманаўта Юрыя Гагарына, які разбіўся ў 1968-м падчас выпрабавальнага палёту. А ў канцы 1980-х дадалася яшчэ і версія пра выкраданне іншапланеянамі.

БІЛКОРД

Верталёт

Mashэраў пабудаваў у Драздах верталётную пляцоўку, каб 40 хвілін не марнаваць на дарогу з дому. За адзін 1978 год ён зрабіў 104 вылеты. Выляталі звычайна калі 4-я раніцы — на ўесь дзень, у розныя раёны Беларусі і за межы.

Звяржэнне партызанаў

Іншая справа, адзначае Урбан, што смерць Mashэравa запусціла ў Беларусі пракэс пераходу ўлады ад «партызанаў» да «Мінскай гарадской індустрыйнай группы», ачоленай Мікалаем Слюньковым. Брэжнёўская эпоха ў БССР скончылася раней за Брэжнева. ►

Парад 9 Мая: нефармальная абстаноўка. Злева ад Mashэравa — яго целаахоўнік, а размаўляе ён з Маршалам Савецкага Саюза Іванам Баграмянам. **Звярніце ўвагу на мокрыя штаны Mashэрава.**

Фота: КРЫМ ВАРИУ

Метро ў Мінску

У СССР права на метро мелі толькі гарады з мільённым насельніцтвам. І, каб дацягнуць да мільёна, у пачатку 1970-х кіраўніцтва стымулявала перасяленне ў Мінск з дапамогай жыллёвых ільготаў. Працы распачаліся ў 1977-м калі сучаснага парку Чалюскінцаў. Mashэраў распісаўся на першай сваі метру і сам у касцы і ботах прайшоў тунэлем ад «Маскоўскай» да «Акадэміі навук». «Выбіванне» ж саюзных фондаў дасталося на долю старшыні Саўміна Саўміна Ціхана Кісялевіча, а тэхнічныя пытанні і штодзённая руціна — на долю старшыні Мінскага гарката Генадзя Барташэвіча.

адпаведныя меры, адпаведныя
рашэнні могуць нават быць. А ты,
калі ласка, рабі гэта ўсё. Ты рабі
і не сумнявайся, што я заўсёды цябе
падтрымаю», — казаў Машэраў
маладому старшыні Дзяржтэлерады БССР Генадзю Бураўкіну. На канец
яго кіравання прышла стварэнне
асобнай праграмы беларускага
тэлебачання — з вяшчаннем
на нацыянальны мове.

Добрым словам згадвалі Машэрава
і пісьменнікі, якім ён збудаваў
і Дом літарата, і Дом творчасці
УІслачы. У Мінску пры ім з’явіліся
помнікі Купалу і Коласу — у адзін
год, і кожны каштаваў 700 тысяч
рублёў з рэспубліканскага бюджэту.
Пры Машэраве выдалі 12-тамовую
«Беларускую энцыклапедыю»,
распачалі выданне кніг «Памяць»
на раёнах.

Машэраў цёпла ставіўся
да Івана Мележа. Драматург
Андрэй Макаёнак мог з ім нават
пасправацца, адстойваючы сваю
п'есу «Пагарэльцы», прысвечаную
тэмі сталінскіх рэпрэсій. Мог
Макаёнак і папрасіць у «першага»
прытуліць у Мінску апальнаага
Алеся Адамовіча, які быў літаральна
выгнаны з Масквы, не падпісаўшы
калектыўны ліст з асуджэннем
Сіняўскага і Даніэля.

Былі, аднак, і рэчы, якіх нават
замілаваныя Пятром Міронавічам
літаратары не маглі вытлумачыць.
«Знікала ж мова народу — аснова
нацыянальнай культуры. Казалі

машэраўскіх часоў. У БССР
разбудоўвалася прамысловасць,
рэзка ўзбуйняліся гарады —
а некаторыя, як Светлагорск,
Салігорск, Наваполацк,
Новалукомль, Белаазёрск,
будаваліся з нуля вакол
прадпрыемстваў. У Мінску, які
пад 1980-ы вырас да мільёна
жыхароў, канцэнтравалася 25%
промысловай вытворчасці БССР.

У 1970-м толькі траціна беларусаў
жыла ў гарадах, у 1985-м — ужо 62%.
Вяскоўцы, што масава хлынулі па
лягчэйшае жыццё ў горад, пераймалі
рускую культуру як вынікшчу.
Ужо ў 1970-я беларусы сярод усіх
носьбітаў нацыянальных моваў
у СССР найменш карысталіся сваёй
як мовай асноўнага ўжытку.

Пісьменнікаў любіў

«Канечне, я гэта бачу. Канечне,
ведаю, але калі я, ты ж зразумей, калі
я гэтыя пытанні падыму ў Москве
адкрыта або на вялікіх нейкіх
форумах тут, то да мяне будуць
прад'яўлены з Масквы, з цэнтра,

«Песняры»

Ансамбль Уладзіміра Мулявіна быў
пад пільной увагай Машэрава. Постехі
«Песняроў» якія прагрымелі аж у ЗША,
грэлі сэрца амбітнага кірауніка БССР.
Ен дапамагаў музыкам грашыма на
апаратуру і касцюмы, арганізоўваў
замежную камандзіроўку, даваў
званні. Раз Машэраў запрасіў у госці
у Беларусь паэта Мікалая Дабранравава
і кампазітара Аляксандру Пахмутава —
і яны склалі некалькі хітоў, што
у песняроўскім выкананні прагрымелі
на ўесь Саюз: «Белавежская пушча»,
«Белоруссия». Сам жа Машэраў
з усяго рэпертуару «Песняроў» найбольш
любіў «Александрыну».

Любімы спорт Машэрава
водныя лыжы.

ФОТО: АНАТОЛЬ КЛЯШЧУК

У БССР вялізныя гроши ўкладаліся ў прадпрыемствы вайскова-прамысловага комплексу і ў сельскагаспадарчыя гіганты. Пры гэтым узровень жыцця большасці людзей заставаўся нізкі, нарасталі негатыўныя з'явы. На фота: жанчыны чакаюць, калі ў краму прывязуць хлеб.

і Машэраву, і ён нібыта згаджаўся. Але русіфікацыя не спынялася... Нават русак Панамарэнка не дазваляў такіх паваротаў, калі газеты заходніх абласцей, раёнаў, «Сельская газета»

пераводзіліся на рускую мову. Працэс гэты не быў стыхійны. ...Машэраў ніводнага разу — ні на адным пленуме, нарадзе, з'ездзе, сесіі, урачыстым пасядженні — не выступіў па-беларуску. І ў прыватнай размове з намі, пісьменнікамі, не ўжываў яе... як дэманстраваў сваю рускасць. І гэта дзейнічала мацней за любяя пастановы — такі прыклад першай асобы ў рэспубліцы. ...ніхто не выступаў па-беларуску — ніводзін і зэодат», — з горыччу і асуджэннем успамінаў сумленны камуніст Іван Шамякін.

Магу чалавеку ўсе зубы выбіць

Што Макаёнак наважаўся, але не зрабіў: не склаў Маніэраву праўду ў вочы пра яго выязныя семінары. У трохі відазмненым выглядзе ўлада практикую іх дагэтуль, але моду ўвёў Пятро Міронавіч. «На вёсках насліліся шматкі ламетровыя калоны легкавых персанальных аўто, уздымаючы шлейфы пылу і наводзячы жах на ўсё жывое», — згадває сведка тых падзеяў.

На месцах, у гаспадарках і на прадпрыемствах, мясцове

кіраўніцтва забяспечвала мінскім гасцям самую бессаронную паказуху. Але Машэраў толькі злаваўся, калі яму спрабавалі на гэта намякнуць.

І ў цэлым ён «мог ускіпець, і нярэдка». Але хутка адъехаў. «Я ж любому чалавеку магу ўсе зубы выбіць. Але пасля ўстаўлю новыя, больш дзейныя», — казаў ён алегарычна.

Галінкавы корм і шматпавярховыя дачы

Хапала ў машэраўскім гаспадаранні і валюнтарызму. Старэйшыя людзі памятаюць аўральную нарыхтоўку галінкавага корму для сакіні. У краіне пераможнага сацыялізму не было чым карміць каровы да зялёнай травы...

Або, захапіўшыся ідэяй «аграгарадоў», рэформатары машэраўскага часу запісалі ►

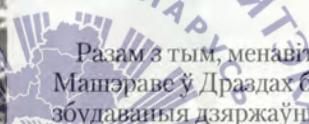
Рэктар БДУ Андрэй Кароль — сваяк Машэрава

Кароль жанаты з унучкай яго роднай сястры, Вольгі Міронавны.

Машэраў прапаноўваў не раздаваць людзям дачы, а будаваць у дачных кааператывах шматпавярховікі і кожнаму агародніку даваць пакой — каб працеваці на зямлі ўсе разам, а ўвосень пароўну дзяліці ўраджай

Месца трагеды: пад Смалявічамі «Чайка» з Пятром Машэравым на поўнай хуткасці ўрэзалася ў грузавік з бульбай.

Разам з тым, менавіта пры Машэраве ў Драздах былі збудаваныя дзяржаўным коштам асабнякі для першых асоб БССР – па шаснашццаць пакояў, з басейнамі, саўнамі, кіназаламі.

Янка Брыль прыгадваў пачутае неяк ад Машэрава: «Нам тоже нужен комфоркт».

Таксама Машэраў мог зрабіць шырокі жэст і адправіць маскоўскага журналіста, які рабіў з ім гутарку, дамоў асабістым самалётам – вядома ж, дзяржаўным коштам.

► ў «неперспектыву» трыццаць тыя тысячи беларускіх вёсак. У выніку і аграгарады не стварылі, і вёсцы перакрылі кісларод – тады, калі там яшчэ былі гаспадары, улюбёныя ў зямлю.

На машэраўскі час прыпала і меліярацыя Палесся, і знішчэнне мінскай Нямігі. А чаго вартая ідэя Машэрава будаваць у дачных кааператывах шматпавярховікі і кожнаму агародніку даваць пакой – каб працавалі на зямлі ўсе разам і ўвосень пароўну дзялілі ўраджай.

«Калі за кавай у пакой адпачынку Вярхоўнага Савета ён выказаў гэтую ідэю і калегі падтрымлівалі яго, я адважыўся заўважыць, што не пойдуць людзі ў такі «сад». Узлаваўся», – успамінаў Іван Шамякін, старшыня Вярхоўнага Савета БССР на той час.

Цікавы факт: у «Доўгай дарозе дадому» Быкава Машэраў узгадваецца 3 разы. У той жа час у «Начных успамінах» Шамякіна — 123.

«Дарагі Пятро Міронавіч»

«Калі б быў жывы Машэраў...» – адна з любімых фігур умоўнага ладу ў разважаннях пра лёс Беларусі ў 1990-я. Але ці не стаў бы «дарагі Пятро Міронавіч» ахвярай гарбачоўскіх кадравых ратацый яшчэ ў сярэдзіне 1980-х? Тады ў саюзным кіраўніцтве адбыліся змены, супастаўныя па маштабах са сталінскімі чысткамі 1930-х – толькі без расстрэлаў і пасадак. Ці не выглядаў бы на ўздыме перабудовы састарэлы Пятро Міронавіч аскепкам брэжнёўскай сістэмы? ♦

**Прапануйце нам тэмы
і гатовыя тэксты
Пішице на
history@nn.by**

Каб размясціць
рэкламу:
nn@nn.by,
+375 (29) 613-32-32

Такім яго запомнілі.